

існує розуміння необхідності змін та ефекту, який очікується. Тому при недостатньому розумінні робітниками основ бережливого виробництва рекомендується повторне проходження курсу. При цьому процес навчання вважається постійним через культивування думки про необхідність самостійного розвитку.

Враховуючи викладені вище тези, приходимо до думки, що для розкриття потенціалу робітників варто застосовувати ще один інструмент - принципи Демінга. Більшість з них носять важливу соціо-культурну, мотиваційну або стимулюючу саморозвиток та самодисципліну складову.

Окремої уваги потребує принцип "Введіть у практику лідерство" [3], який дозволяє зменшити втрати пов'язані з неуважним відношенням керівництва до ідей робітників. Згідно з ним лідер з більшою відповідальністю не може давати накази лідеру з меншою відповідальністю. Він може лише допомогти йому зрозуміти, як потрібно діяти, як вирішити проблеми, які з'явилися. Впровадження лідерства не означає повної відсутності адміністративних методів. Залишаються накази, але їх мета змінюється – це вже не вимога конкретних дій, а констатація досягнутого консенсусу про шляхи та методи вирішення проблеми.

Серед характерних рис лідера, направлених на мінімізацію втрат, слід виокремити такі:

– Створення атмосфери в колективі, яка спричиняє радість. До цієї риси відносяться такі конкретні дії, як оптимізація освіти, вдосконалення навичок та здібностей кожного працівника; допомога по вдосконаленню особистості, що означає пошук такої роботи, яка буде цікавою конкретному робітнику та буде реалізувати його можливості.

– Лідер має бути для своїх колег тренером та радником, але не суддею.

– Створення атмосфери безпеки та довіри: лідер не критикує, не підвищує тон. Він розуміє, що причин негативних дій робітників може бути багато, і серед них - відсутність необхідних знань та навичок, дефекти управлінської системи або особисті проблеми. Він дає шанс виправитись і допомагає в цьому.

– Лідер слухає і вчиться. Повага до підлеглих, розуміння того, що колеги можуть володіти більшими знаннями в певній галузі, дозволяють йому підвищити свій інтелектуальний горизонт та спонукати до цього інших.

Досвід впровадження LEAN-філософії на підприємствах показує, що ігнорувати восьмий вид втрат - нереалізований творчий потенціал співробітників - дуже ризиковано. Це пов'язано з тим, що головним рушієм цього інноваційного напрямку покращення виробництва є звичайні робітники.

Висновок. Активність, ефективна комунікація, атмосфера довіри та безпеки, самодисципліна, та можливість отримання інтелектуального розвитку стимулюють сприйняття та впровадження LEAN-філософії на підприємствах. Для реалізації потенціалу робітників варто застосовувати кайдзен-інструменти, а також принципи Демінга. Але основним фактором залишається навчання, якому слід приділяти особливу увагу.

Література:

1. Лайкер Дж. Дао Toyota: 14 принципів менеджмента ведучей компанії мира / Джеффри Лайкер; Пер. с англ. - 4-е изд. - М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. - 402 с. - (Серия "Модели менеджмента ведущих корпораций")

2. Имаи М. Кайдзен: ключ к успеху японских компаний / Масааки Имаи; Пер. С англ. - 3-е изд. - М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. - 276 с. - (Серия "Модели менеджмента ведущих корпораций")

3. Альтернативный менеджмент: Путь к глобальной конкурентоспособности / Г.Н. Фидельман, С.В. Дедиков, Ю.П. Адлер – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 186 с. – (Серия – «Модели менеджмента ведущих российских компаний»)

УДК 336.741:339

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ ЯК НАСЛІДОК РОЗВИТКУ ТОРГІВЛІ У КРАЇНАХ СВІТУ

*Дулеба Н. В., кандидат економічних наук
Безрук Ю. І.*

Постановка проблеми. Своєю загадковістю гроші та їх походження завжди хвилювали багатьох людей. Гроші виникли так давно, що й на сьогодні цей процес викликає чисельні перекази і легенди. Дату виникнення грошей ніхто конкретно не скаже. Безперечно одне: гроші заявляють про

себе тоді, коли починає відбуватися обмін товарів.

Гроші пройшли тривалий і складний шлях розвитку з точки зору не тільки ускладнення їх економічної суті та підвищення суспільної ролі, а й урізноманітнення їх форм. Під впливом зміни суспільних відносин, формою виразу яких є гроші, та ускладнення вимог ринку до грошей останні періодично скидали одну форму і набували іншої, більш адекватної новим умовам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Між тим розвиток досліджень за цим напрямом відбувався досить бурхливо, свідченням чому — низка напрацьованих фундаментальних праць науковців, таких як Савлук М.І., Мороз А.М., Пуховкіна М.Ф., Івасів Б.С., Ільїна С.Б., Шило В.П.

Цілі статті. В даній статті розглядається історія розвитку грошей, яка по суті є процесом поступового відбору окремих товарів чи особливих штучних форм, найбільш придатних виконувати функції грошей у певних ринкових умовах. Це чи корови і бики в Судані, чи верблюди в бедуїнів Аравії та Північної Африки, коні монголів і тюрків Азії тощо.

Основний матеріал. Потреба в обміні виникла в епоху розкладу первіснообщинного ладу. До того люди жили замкнутими общинами, в межах яких спільно працювали і безпосередньо задовольняли потреби своїх членів. У середині такої общини не було обміну і не було потреби в грошах. Коли община стала виробляти продуктів більше, ніж їх потрібно було для прожитку, виникла потреба в міжобщинному обміні. Поступово учасники обміну впевнювалися в тому, що серед продуктів, котрі обмінюються на ринку, є такий, на яких попит найбільший, тобто він має найвищу споживну вартість. Цей продукт завжди можна легко обміняти на необхідне в даний момент благо.

Без сумніву, до загального еквівалента людей змусило саме життя. Загальний еквівалент прискорив розвиток торгівлі й вимагав від торгівців удосконалення становлення способів розрахунку. Між тим, усі суспільства, які вирвалися із лещат натурального господарства, були змушені постійно вдосконалювати свої грошові системи, щоб успішно конкурувати з сусідами.

Головна особливість і головна відмінність обміну в доісторичні часи від міждержавної торгівлі в Стародавні часи полягає в тому, що за стародавній часів обмін опосередковується грошовими відносинами, а відтак остаточно перетворюється у власне торгівлю, яка стає постійною сталою формою міжнародних економічних відносин. Гроші за стародавніх часів виникають одночасно в кількох країнах (територіях) світу. Одним із перших проявів були гроші в грецьких полісах, а також в Малоазійській державі – Лідії. Першою великою державою, яка запровадила єдиний металевий грошовий знак як всередині країни так і за її межами – біла Персія. Це був «золотий дарик» – грошова одиниця, названа на честь царя Дарія I, який її запровадив. Потім поширюються грошові одиниці в Греції, Південній Італії, Сицилії. В системі міжнародної торгівлі поширеними були срібні статери Коринфа. В районі басейну Егейського моря були поширені афінські тетрадрахми. Крім того використовувалася така грошова одиниця як Ефбейський талан срібла.

Вперше монети були запроваджені в одному з храмів стародавнього Риму, який їх карбував. А оскільки цей храм носив назву Юнони-Монети, від її імені грошову одиницю, яка карбувалася в її храмі, і назвали «монети».

У 15-16 ст. значним стимулом до географічних відкриттів було золото як матеріалізація багатства. Відчувалась нестача грошей у товарному обігу. В період індустріального господарства відбулися значні зрушення в сфері обігу та розподілу. Просте товарне виробництво переростало в ринкове, розвивався міжнародний поділ праці, формувалися національні, європейські та світові ринки товарів і грошей. Еволюційні процеси в економіці, які спричинили демонетизацію золота, підготували підґрунтя для запровадження нематеріальних носіїв грошової суті – так званих кредитних грошей. Як зазначалося вище, саме золото виконувало грошову роль не стільки у своїй реальній вартості, скільки в номінальній. Поступово воно набуло особливої споживної вартості як загального еквівалента, що заслонила собою його природну споживну вартість. Кредитні гроші класифікуються за кількома критеріями. Залежно від форми існування виділяють паперові гроші, монету, депозитні гроші, електронні гроші, залежно від статусу емітента та характеру емісії – казначейські та банківські гроші.

Виникнення паперових грошей зумовлене тими самими об'єктивними причинами, які привели в кінцевому підсумку до демонетизації золота. Проте у кожному конкретному випадку до випуску паперових грошей державу спонукають більш «прозаїчні» причини. Передусім це – необхідність покрити дефіцит державного бюджету, оскільки уряд неспроможний це зробити збільшенням надходжень грошових коштів з інших джерел.

У більшості країн – у XIX-XX ст. паперові гроші виникали на основі розмінної банкноти, яка була в обігу. У певний момент розмін банкнот припинявся, і без будь-якої зміни зовнішнього вигляду

їх починали випускати для покриття бюджетного дефіциту, тобто вони ставали паперовими грошима. Проте суб'єкти ринку не відразу помічали таку зміну їх сутності і приймали в платежі.

З розвитком банківського кредиту і банківської справи взагалі банки стали випускати замість комерційних векселів свої зобов'язання – банкноти, які поступово перетворилися в універсальний платіжний і купівельний засіб і стали самостійним видом кредитних грошей – банківськими грошима. Згодом, коли банки стали широко залучати банкноти від клієнтів на вклади, виникла друга форма банківських грошей – депозитні гроші.

Історично «класична» банкнота виникла з розписки середньовічних банкірів про взяття на збереження від купців золота та про зобов'язання повернути його за першою вимогою. У міру зростання багатств банків їхні розписки (банкноти) стали користуватися такою довірою, що почали прийматись у платежі нарівні із золотою монетою. Поступово такі розписки набули строго встановленої форми й абстрактності як важливих ознак векселя і стали по довгу затримуватися в обігу, не повертаючись у банки для виплати купцям на суму, що перевищувала вартість золота, прийнятого на збереження, тобто перейти від повного до часткового покриття банкнот. Не покриті золотом банкноти стали видаватися підприємцям взамін комерційних векселів. З цього часу (кінець XVII ст.) починається власне історія «класичної» банкноти.

У першій половині XIX ст. сформувався світовий ринок як підсистема господарства, пов'язана з обміном товарів за межами національної економіки та валютно-фінансовим забезпеченням такого обміну. Зовнішня торгівля набула світового характеру. Формувалися світовий кредитний та валютний ринки.

Висновки. Гроші у сучасності значно відрізнялись від їхнього бачення у минулому. Вислів Бенджаміна Франкліна: «Час – це гроші», який уже став крилатим, відображає уявлення сучасної ділової людини про гроші, як мірило часу. Нерідко гроші порівнюють із кровоносною системою суспільства. Появу грошей найкраще проілюстрував Фернан Бродель: «Усяке суспільство стародавньої побудови, яке відчиняє двері грошам, набуває нового вигляду. Нова гра тасує карти, надає перевагу небагатьом, а решту перетворює на невдах».

Література

1. Гриньова В. М., Коюда В. О. Фінанси підприємств: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2004. – 424 с.
2. Гроші та кредит: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За заг. ред. М. І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2002. – 598 с.
3. Івасів Б. С. Гроші та кредит: Підручник. – Вид. 3-тє, змін. й доп. – Тернопіль, 2006. – 341 с.
4. Ільїна С. Б., Шило В. П. Гроші та кредит: Навч. посібник. – К.: Вид. «Професіонал», 2007. – 368 с.
5. Лановик Б. Д., Матисякевич З. М., Матейко Р. М. Економічна історія України і світу: Підручник/ За ред. Б. Д. Лановика. – К.: Вікар, 1999. – 737 с.
6. Мочерний С. В., Мочерна Я. С. Політична економія. Навч. посіб. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2007. – 684 с. – (Вища освіта XXI століття).
7. Фінансова цивілізація / В. В. Ільїн. – К.: Книга, 2007. – 527 с.

УДК 338.242.2

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІНСЬКИЙ ПРОЦЕС МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ПРИНЦИПУ CALS-ТЕХНОЛОГІЙ

*Єфіменко Н. А., доктор економічних наук,
Рябікова Г. В., кандидат фізико-математичних наук*

Постановка проблеми. В умовах сучасної ринкової економіки підприємства машинобудівного комплексу потребують вирішення завдань управління на якісно новому рівні. Необхідність оперативного реагування на кон'юнктуру ринку і швидко змінну економічну ситуацію вимагає перебудови внутрішньої мікроекономіки машинобудівних підприємств, оптимізації процесів управління, що ефективно досягається на основі комплексної автоматизації управління та є одним із головних практичних вживань інформаційних технологій.